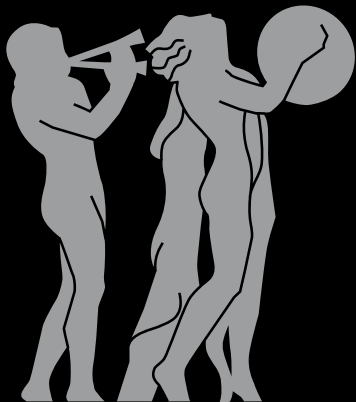

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ

*μέ μουσικές έξαιρέσεις,
μέ θωρές*

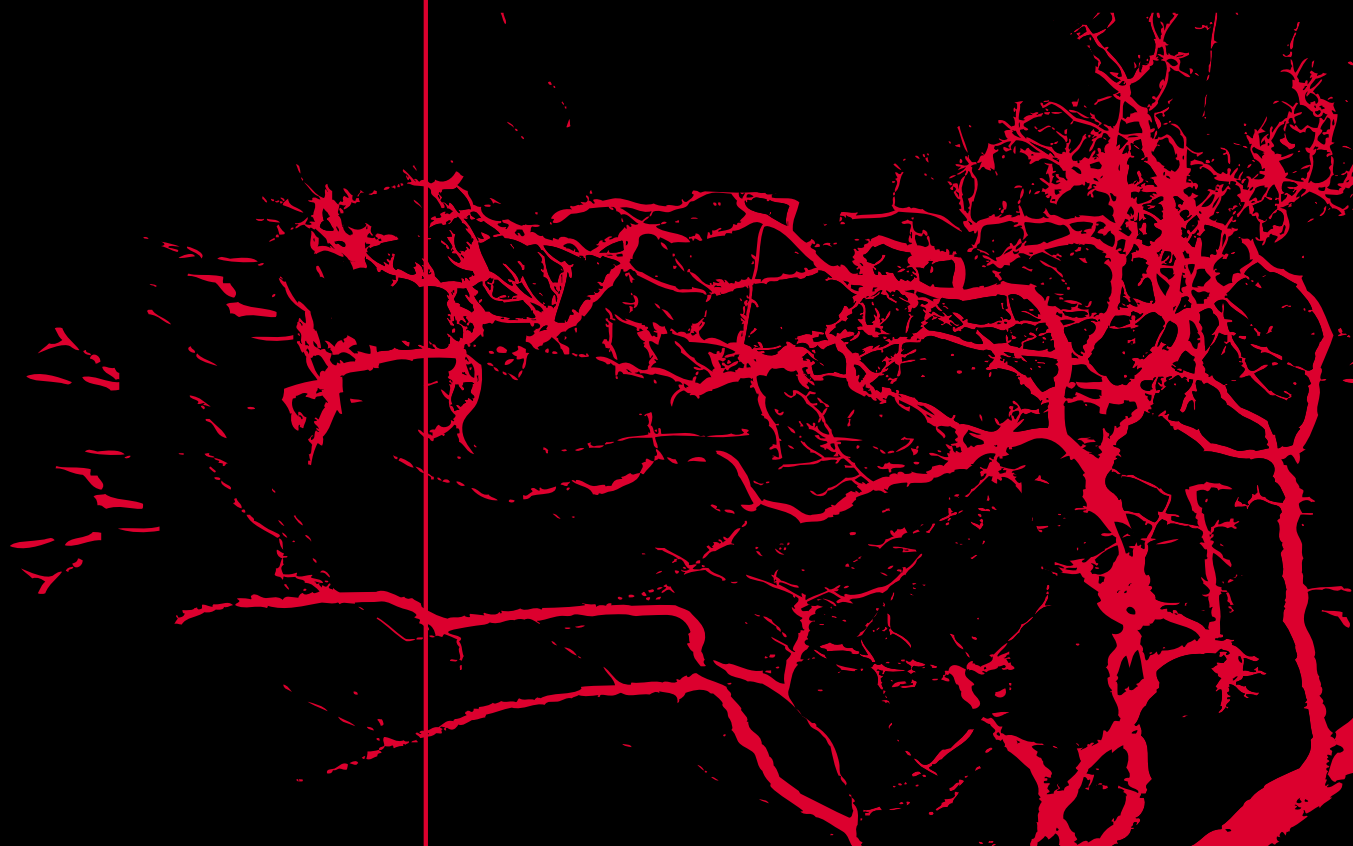
150 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

ΚΟΥΑΡΤΕΤΟ ΟΦΗΛΙΑ

Μουσική παράσταση
σε ποίηση Κ. Π. Καβάφη
Αρσένι Ταρκόφσκι και Χάινερ Μύλλερ

11, 12 & 13 Οκτωβρίου 2013

Θέατρο Άττις

ΚΟΥΑΡΤΕΤΟ ΟΦΗΛΙΑ

Τα παράθυρα

για υψίφωνο και ηλεκτροακουστικό υλικό

Τα πρώτα ραντεβού

για υψίφωνο και ηλεκτροακουστικό υλικό

Τείχη

για υψίφωνο και ηλεκτροακουστικό υλικό

Οφηλία

για υψίφωνο, O/A reactor

και ηλεκτροακουστικό υλικό

και ηλεκτροακουστικό υλικό

Ιδέα - Μουσική **Παναγιώτης Βελιανίτης**
Ερμηνεία **Ναταλία Πσενιτονίκοβα**
Σκηνοθετική επιμέλεια **Θεόδωρος Τερζόπουλος**
Κοστούμι **Λουκία**
Φωτισμοί **Θεόδωρος Τερζόπουλος**
Κωνσταντίνος Μπεθάνης

Οηφλίια

Σ’ αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ μέρες βαρυές, επάνω κάτω τριγυρνώ για νάβρω τα παράθυρα. – Όταν ανοίξει ένα παράθυρο θάναι παρηγορία.–

Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ να τάβρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω. Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία. Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

(Κ. Π. Καβάφης, Ποιήματα, Ίκαρος, 1984 / C.P. Cavafy, *Collected Poems*, μετ. Έντμουντ Κήλυ και Φίλιπ Σέρραρντ, Princeton University Press, 1992)

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΡΑΝΤΕΒΟΥ

Πορτάζαμε σαν των Θεοφανείων τη γιορτή των ραντεβού μας την κάθε στιγμή οι δυο μας στον κόσμο μοναχοί. Ήσουν πιο θαρραλέα πιο ανάλαφρη κι από πουλιού φτερούγα ανέβαινες τη σκάλα σαν τρελή έτρεχες και μ’ οδηγούσες με χαρά μέσ’ απ’ τις υγρές τις πασχαλιές στην άλλη άκρη του καθρέφτη.

Σαν ήρθε η νύχτα, ήταν για με αγαλλίαση χαρισμένη. Του ιερού οι πύλες ορθάνοικτες και στο σκοτάδι φώτιζε απαλά

ΣΤΟ ΚΟΥΑΡΤΕΤΟ ΟΦΗΛΙΑ η ποίηση τριών κορυφαίων ποιπτών του 20ού αιώνα, του Κ. Π. Καβάφη, του Αρσένι Ταρκόφσκι και του Χάινερ Μύλλερ, μετουσιώνεται σε μουσική περφόρμανς σε τέσσερις πράξεις. Η τυραννική καθήλωση του νου σε αδιέξοδες και φαύλες συνθήκες, καθώς επισύρει το φόβο προς καθετί τολμηρό και νέο, διαφαίνεται στο ποίημα «Τα παράθυρα» του Καβάφη. Η σύγκρουση καθετί ερωτικού και δημιουργικού με τη μοιρολατρική αποδοχή του πεπρωμένου, στο ποίημα «Τα πρώτα ραντεβού» του Ταρκόφσκι. Ο εγκλισμός και οι αυτοκαταστροφικές εμμονές, στο ποίημα «Τείχη» του Καβάφη. Τέλος, η απόλυτη απελευθέρωση μέσα από τον ίδιο το θάνατο, στην «Οφηλία» του 2ου και 5ου μέρους της *Μηχανής Άμλετ* του Μύλλερ. Τα οντολογικά αυτά ζητήματα αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία τεσσάρων τραγουδιών αντίστοιχα, για την υψίφωνο και περφόρμερ Ναταλία Πσενιτονίκοβα, με τον τίτλο *Κουαρτέτο Οφηλία*. Κάθε ποίημα ερμηνεύεται στην πρωτότυπη γλώσσα του προκειμένου να διατηρηθεί η αυθεντικότητα του ύφους, του ήθους και της προσωδίας – εκτός του πρώτου, που ερμηνεύεται στα αγγλικά, στη δεύτερη μπρική γλώσσα του Καβάφη, κατ’ επιλογή του συνθέτη. Η σκηνική δράση επικεντρώνεται σε απόλυτα καθορισμένες κινήσεις και εκφράσεις της ερμηνεύτριας, που αναπτύσσονται στον ελάχιστο δυνατό χώρο σε άμεση συσχέτιση με την εξέλιξη των ηχητικών γεγονότων και τον έλεγχο των διαδραστικών εφαρμογών. Το ηχητικό υλικό διαμορφώνεται από τη σύνθεση συγκεκριμένων ηχητικών αντικειμένων –βρυχηθμοί ζώων, πολεμικές σειρήνες και ήχοι μηχανών– με αμιγώς ηλεκτρονικούς ήχους και ζωντανή επεξεργασία της φωνής δημιουργώντας ένα ηχητικό περιβάλλον σε συνεχή διάδραση με την ανθρώπινη φωνή. Η ζωντανή επεξεργασία της φωνής γίνεται μέσω της διαδραστικής εφαρμογής Opticoacoustic Reactor (OAR), σε περιβάλλον MAX/MSP & Jitter. Η ηχογραφημένη και επεξεργασμένη ανδρική φωνή στην «Οφηλία» είναι του Θ. Τερζόπουλου.

κι αργά έγερνε η γύμνια σου και ξυπώντας «Ας είσαι ευλογημένη» αναφώνησα, κι ήξερα ότι η ευλογία τούτη παράτολη ήταν. Κοιμόσουν, κι απ’ τα βλέφαρα του σύμπαντος του γαλανού αγγιγμένη απλωνόταν σε σένα απ’ το τραπέζι η πασχαλιά και τα γαλαζοταραγμένα βλέφαρα ήσυχα ήταν και ζεστό το χέρι σου απλωνόταν γαλήνια.

Βουερά ποτάμια χτυπούσαν μες στο κρύσταλλο βουνά προβάλλαν στην ομίχλη θάλασσες αχνοφέγγαν και συ κρατούσες την υδρόγειο στην παλάμη κρυσταλλένια και κοιμόσουν στο θρόνο και –Θεέ μου!– ήσουν δικιά μου. Ψύπνησες και μεταμόρφωσες τις καθημερινές μας κουβέντες κι ο λόγος παντοδύναμος ξεχείλισε. Μίλησες κι η λέξη «εσύ» πλάτυνε και «βασιλιάς» βρήκε νέο νόημα. Όλα στον κόσμο μετουσιώθηκαν μεμιάς ακόμη και πράγματα καθημερινά –λεκάνη, βάζο όταν στεκόταν ανάμεσά μας ο φρουρός σκληρό σαν μέταλλο απλωμένο το νερό.

Βαδίσαμε στο άγνωστο αντάμα. Μπροστά μας αντικατοπτρισμοί θαρρείς

πόλεις χτισμένες ως εκ θαύματος άγρια μέντα έγερνε κάτω απ’ τα πόδια μας πουλιά ταξίδευαν στο δρόμο μας τινάζονταν ψάρια πάνω από το νερό και μπρος στα μάτια μας ξετυλιγόταν ουρανός…

Όταν η μοίρα μας πήρε το κατόπι παράφρονας με το ξυράφι στο χέρι.

(Αρσένι Ταρκόφσκι, *Πουλιά ταξίδευαν στο δρόμο μας*, μετ. Χρήστος Κολτούκνς, Ελεγεία, 2007)

ΤΑ ΤΕΙΧΗ

Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ μεγάλα κ’ υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη. Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ. Άλλο δεν σκέπτομαι: τον νουν μου τρώγει αυτή η τύχη

διότι πράγματα πολλά έξω να κάμω είχαν. Α όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω. Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχου. Ανεπαισθήτως μ’ έκλεισαν από τον κόσμον έξω.

(Κ. Π. Καβάφης, *Ποιήματα*, Ίκαρος, 1984)

ΟΦΗΛΙΑ

2. Είμαι η Οφηλία. Αυτή που το ποτάμι δεν κράτησε. Η γυναίκα κρεμασμένη από το σκονί. Η γυναίκα με τις κομμένες αρτηρίες. Η γυναίκα με την υπερβολική δόση ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΧΕΙΛΗ ΧΙΟΝΙ η γυναίκα με το κεφάλι στο γκάζι της κουζίνας. Χθες έπαψα να σκοτώνομαι. Είμαι μόνη μου με τα στήθη μου, τα σκέλια μου, την κοιλιά μου την καρέκλα το τραπέζι το κρεβάτι. Αφανίζω το πεδίο της μάχης που ήταν η κατοικία μου. Ανοίγω τις πόρτες διάπλατα, για να μπει ο άνεμος και η κραυγή του κόσμου. Σπάζω το παράθυρο. Με τα ματωμένα χέρια μου ξεσκίζω τις φωτογραφίες των ανδρών που αγάπησα και που με χρησιμοποιήσαν στο κρεβάτι στο τραπέζι στην καρέκλα στο πάτωμα. Πυρπολώ τη φυλακή μου. Πετάω τα ρούχα μου στη φωτιά. Ξεριζώνω απ’ το στήθος μου το ρολόι που ήταν η καρδιά μου. Βγαίνω στο δρόμο ντυμένη το αίμα μου.

5. Εδώ Ηλέκτρα. Στην καρδιά του σκότους. Κάτω από τον ήλιο των βασανιστηρίων. Προς τις μπροπόλεις του κόσμου. Στο όνομα των θυμάτων. Αδειάζω όλο το σπέρμα που δέχτηκα. Μετατρέπω το γάλα των μαστών μου σε θανάσιμο δηλητήριο. Ανακαλώ τον κόσμο που γέννησα. Πνίγω τον κόσμο που γέννησα, μέσα στα σκέλια μου. Τον θάβω μες στη ντροπή μου. Κάτω η ευτυχία της υποταγής. Ζήτω το μίσος, η περιφρόνηση, η εξέγερση, ο θάνατος. Όταν με τα χασαπομάχαιρα στο χέρι θα διασχίζει τις κάμαρές σας, θα γνωρίσετε την αλήθεια.

(Από τη *Μηχανή Άμλετ* του Χάινερ Μύλλερ, στον τόμο έργων του *Δύστινος Άγγελος*, μετ. Ελένη Βαροπούλου, Αγρα, Αθήνα 2001)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΕΛΙΑΝΙΤΗΣ

Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά και σύνθεση με τον Θ. Αντωνίου, τον Χ. Ξανθοουδάκη και τον Στ. Βασιλειάδη, καθώς και στατιστική (ΑΣΟ-ΕΕ). Από το 1986 ασχολήθηκε με τη μουσική τεχνολογία και ιδιαίτερα με το, τότε νέο, σύστημα της πολυαγωγίας (UPIC) του Ξενάκη, από τα πρώτα μέσα ψηφιακής επεξεργασίας του ήχου. Το έργο του εκτείνεται σε τομείς της σύγχρονης μουσικής, όπως η σύγχρονη φωνητική και ενόργανη μουσική με μικτά –ή μη– μέσα, η μουσική με ζωντανή επεξεργασία του ήχου (live electronics) καθώς και η αμιγώς ηλεκτροακουστική μουσική. Έχει συνθέσει πολύτεχνα έργα σε συνεργασία με εικαστικούς

καλλιτέχνες και χορογράφους, και μουσική για τον κινηματογράφο. Συνθέσεις του έχουν παρουσιαστεί στην Ελλάδα και σε διεθνή φεστιβάλ. Έχει δημιουργήσει την ψηφιακή εφαρμογή Opticoacoustic Reactor σε περιβάλλον MAX / MSP & Jitter, την οποία χρησιμοποιεί, από το 2012, σε έργα του. Από το 1991 συνεργάζεται μόνιμα με το Θέατρο Άττις και τον Θεόδωρο Τερζόπουλο. Διδάσκει μουσική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και έχει συνεργαστεί στη συγγραφή βιβλίων για τη μουσική (ΟΕΔΒ) και στη δημιουργία ψηφιακών εκπαιδευτικών μέσωων, όπως το πρόγραμμα «Εμμέλεια». Έχει διδάξει στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και έχει συμμετάσχει σε μουσικολογικά και εκπαιδευτικά συνέδρια. Έχει γράψει το *Λεξικό μουσικής* (εκδ. Πατάκης-Concertum) και έχει επιμεληθεί το έργο του Γ.Γ. Παπαϊωάννου *Νίκος Σκαλκώτας - Μια προσπάθεια είσδυσης στον μαγικό κόσμο της δημιουργίας του* (εκδ. Παπαγρηγορίου-Νάκας). Μέλος του Κέντρου Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας και του Ελληνικού Συνδέσμου Συνθετών Ηλεκτροακουστικής Μουσικής.

Από τις σημαντικότερες ερμηνεύτριες της μουσικής πρωτοπορίας, η Ναταλία Πσενιτονίκοβα είναι συνθέτις, φλαουτίστα, τραγουδίστρια και περφόρμερ, που συνεργάζεται με γνωστούς ευρωπαίους συνθέτες. Γεννήθηκε στη Μόσχα. Σπούδασε στο Ωδείο Τσαϊκόφσκι και σύντομα αναδείχτηκε σε κεντρική μορφή της αβανγκάρντ σκηνής. Παράλληλα ασχολήθηκε με τη μουσική δωματίου και την προκλασική μουσική. Περίοδευσε στην πρώην Σοβιετική Ένωση παρουσιάζοντας έργα προκλασικής μουσικής και συνθετών του 20ού αιώνα: Λουριέ, Βαρέζ, Ντενίσοφ, Στόκχαουζεν, Γκουμπάινούλινα κ.ά. Έχει συμμετάσχει στα σημαντικότερα ευρωπαϊκά φεστιβάλ: της Άνοιξης στη Μόσχα, του Χάντερσφλντ, Διεθνές Φεστιβάλ Φλόουτου στο Ελσίνκι, Alternativa στη Μόσχα, Festspiele του Βερολίνου, Διεθνές Φεστιβάλ Μουσικής Δωματίου του Λόκενχους, Aterforgum της Φερράρας, Inventionen στο Βερολίνο, Μπιεννάλε της Βενετίας, Ημέρες Μουσικής στο Ντονάουεσινγκεν, Wien Modern, Festwochen του Βερολίνου. Γνωστές παγκοσμίως είναι οι ερμηνείες της σε έργα του Τζατσίντο Σέλισι και του Τζον Κέιτζ. Από το 1993 ζει στο Βερολίνο.

Γεννήθηκε στον Μακρύγialο Πιερίας. Απόφοιτος της δραματικής σχολής του Κ. Μιχαηλίδη (Αθήνα 1965-67), με δασκάλους τον Γ. Σεβαστίκογλου, τον Λ. Τριβιζά και τον Κ. Μιχαηλίδη, και του Berliner Ensemble (Βερολίνο, 1972-76) με δασκάλους τον Χ. Μύλλερ, τον Μ. Βέκμπερτ, τη Ρ. Μπέρκχους και τον Ε. Σαλ. Διευθυντής της Δραματικής Σχολής του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος (1981-83). Το 1985 ίδρυσε στους Δελφούς τη θεατρική ομάδα Άττις. Έχει σκηνοθετήσει στην Ελλάδα και στο εξωτερικό έργα Αισχύλου, Σοφοκλή, Ευριπίδη, Μπρεχτ, Λόρκα, Μύλλερ, Μπέκετ, Πάστερνακ, Στρίντμπεργκ και σύγχρονων ελλήνων συγγραφέων. Έχει συμμετάσχει στα σημαντικότερα διεθνή φεστιβάλ και έχει συνεργαστεί με σπουδαίους ηθοποιούς απ’ όλο τον κόσμο. Με την ομάδα Άττις έχει περιοδεύσει στο εξωτερικό (1.900 παραστάσεις) και στην Ελλάδα. Το σύστημα εργασίας και οι παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας του Θ. Τερζόπουλου διδάσκονται σε έδρες κλασικών σπουδών σε τριάντα πανεπιστήμια παγκοσμίως, σε ακαδημία και συμπόσια που διοργανώνει ο ίδιος. Έχει τιμηθεί με πολλά θεατρικά βραβεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Βιβλία για τον ίδιο και το Θέατρο Άττις έχουν εκδοθεί και μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Ως καλλιτεχνικός διευθυντής των Διεθνών Συναντήσεων Αρχαίου Δράματος στους Δελφούς (1985-1988) παρουσίασε σημαντικούς δημιουργούς του παγκόσμιου θεάτρου: Χ. Μύλλερ, Μ. Μακντόναλντ, Τ. Σουζούκι, Ρ. Ουίλσον, Α. Σερμπάν, Ο. Σογίγκα, Μιν Τανάκα, Γ. Λιουμπίμοφ, Α. Βασίλιεφ κ.ά. Ϊδρυτικό μέλος (1990) του Διεθνούς Ινστιτούτου Μεσογειακού Θεάτρου, και από το 1991 πρόεδρος του ΔΙΜΘ στην Ελλάδα. Το 2005 οργάνωσε τη Διεθνή Συνάντηση Αρχαίου Δράματος στη Σικυώνα («Σκότος εμόν φάος»), το 2006 τη 2η («Κάθοδος») και το 2011 την 3η («Εκδίκηση»). Από το 1993, πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής Θεατρικής Ολυμπιάδας. Το 1995 ήταν καλλιτεχνικός διευθυντής των εκδηλώσεων της 1ης Θεατρικής Ολυμπιάδας στους Δελφούς («Διασχίζοντας τη χιλιετία»). Υπήρξε πρόεδρος της 2ης Θεατρικής Ολυμπιάδας (Σιζρούκα, 1999, «Δημιουργώντας ελπίδα»), της 3ης (Μόσχα, 2001, «Θέατρο για το λαό»), της 4ης (Κωνσταντινούπολη, 2006, «Πέρα από τα όρια») και της 5ης (Σεούλ, 2010, «Sarang, αγάπη και ανθρωπισμός»).

έκδοση

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ**

www.eccd.gr

eccd-etoscavafy.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης